

Samrådsunderlag

Fördjupningsmuddring av hamnområde och landbyggnad i Skuthamnsviken, Munksund, Piteå kommun

Till:	Den det berör
Datum:	2022-12-27
Uppdragsledare:	Johan Nordbäck
Handläggare/utredare:	Emma Söderbäck
Status:	Version 1.0

Innehåll

1. Bakgrund	4
2. Administrativa uppgifter	5
3. Tidigare prövning	5
4. Lokalisering	6
4.1. Allmänt.....	6
4.2. Planförhållanden	7
4.3. Lokalisering	7
4.4. Piteälven	8
5. Verksamhetsbeskrivning	8
6. Planerade arbeten	8
6.1. Förutsättningar	8
6.2. Genomförande	10
6.3. Fyllnadsmaterial	11
6.4. Återställning av arbetsområde	12
6.5. Tidplan	12
6.6. Alternativ utformning.....	12
7. Tidigare Utförda undersökningar	12
7.1. Geoteknisk – geohydrologisk utredning, NAB, 1991.....	12
7.2. Vattenprovtagning, Sweco, 2009	12
7.3. Sedimentprovtagning, SCA, 2012.....	13
7.4. MIFO fas 1, Länsstyrelsen, 2012	13
7.5. Kartläggning och riskklassning av fiberbankar, SGU, 2016	13
7.6. Sedimentprovtagning, Tyréns, 2019	13
8. Utförda undersökningar inför framtagandet av ansökan	14

8.1. Sedimentprovtagning, Structor Norr, 2022	14
8.2. Sjömätning, Structor Norr, 2022.....	14
8.3. Lokalisering av grundvattenflöde, Structor Norr, 2022	15
9. miljöns känslighet och förutsedd Miljöpåverkan.....	15
9.1. Vattenområde.....	15
9.2. Naturmiljö.....	15
9.3. Kulturmiljö och landskapsbild.....	16
9.4. Friluftsliv.....	16
9.5. Ytvatten.....	16
9.6. Grundvatten	16
9.7. Buller.....	17
9.8. Transporter och utsläpp till luft.....	18
9.9. Yttre händelser.....	18
10. Miljö kvalitetsnormer	18
10.1. Ytvatten.....	18
10.1.1. Yttre fjärden.....	18
10.1.2. Piteälven.....	19
10.2. Grundvatten	19
10.3. Luft.....	19
11. Information	20
12. Sammanfattning	20
13. Förslag till innehållsförteckning i mkb.....	21
14. Referenser	22

1. BAKGRUND

Vid SCA Munksund AB:s (bolaget) pappersbruk i Piteå, Norrbottens län, tillverkas förpackningspapper med vitt eller brunt ytskikt för konsument- och transportförpackningar, till övervägande del baserad på färsk vedfiber. Pappersbruket är beläget söder om Skuthamnsviken. Norr om Skuthamnsviken bedriver SCA Timber AB sågverksverksamhet.

Sågverket är inne i en expansiv fas. Verksamheten i Munksund kommer inom en relativt snar framtid bland annat vara i behov av en bränsleterminal, ytterligare upplags- och lagringsytor, en hamnanläggning samt ytterligare infrastruktur. För att aktuella anläggningar ska kunna komma till stånd kommer verksamheten att vara i behov av mer markyta. För att åstadkomma detta med minsta möjliga intrång i miljön har bolaget för avsikt att utföra en landbyggnad i Skuthamnsvikens södra del, närmast pappersbruket.

Eftersom viken är belägen mellan sågverket och massafabriken bedöms ytan även kunna skapa goda förutsättningar för en industriell synergi mellan pappersbruket och sågverket. Bland annat bedöms landbyggnaden kunna medföra en utökad integrerad logistik, vilket på sikt kan minska behovet av transporter på allmän väg i närområdet. En utökad logistikyta med tillhörande lagringsmöjligheter kommer även att ge båda bolagen bättre möjligheter att utveckla och utnyttja transporterna via järnväg och sjöfart, vilket minskar kommer att minska bolagens miljöpåverkan.

Utöver ett behov av en utökad markyta har bolaget behov av att fördjupa farleden till den egna hamnen och hamnområdet genom muddring i Ytterfjärden.

Såväl landbyggnad som muddring i Yttrefjärden är tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken och kommer därför att föregås av en tillståndsansökan till Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt. Även om muddring av farled och byggande av land rör två skilda vattenverksamheter finns det i förevarande fall en tydlig synergi i form av att muddermassorna från muddringen av farleden kan nyttiggöras för anläggandet av landbyggnaden. I föreliggande samrådsunderlag beskrivs därför tilltänkt muddring av hamnområde samt nyttiggörande av muddermassor och restprodukter för landbyggnaden inom fastigheten Munksund 15:1, Piteå kommun. Åtgärderna och deras miljöpåverkan beskrivs översiktligt i detta samrådsunderlag.

Planerad landbyggnad anses inte automatiskt medföra betydande miljöpåverkan enligt miljöbedömningsförordningen (2017:966). Bolaget bedömer dock att den aktuella verksamheten kan komma att innebära en betydande miljöpåverkan, bl.a. med anledning av att landbyggnaden kommer att innebära en permanent förändring av landskapsbilden. Planerad muddring av farled är en verksamhet som ska antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 20 § första stycket 2 miljöbalken (jfr 6 § första stycket 3 c Miljöbedömningsförordning. En specifik miljöbedömning ska således genomföras för bolagets ansökta verksamheter (jfr 6 kap. 28 § miljöbalken).

Med hänsyn till ovan är något undersökningssamråd inte nödvändigt, jfr 6 kap. 23 § andra stycket 1 miljöbalken. Samråd kommer därför redan i detta skede att genomföras i en vidare krets. Detta innebär att undersökningssamråd enligt 6 kap. 23 § första stycket miljöbalken inte har genomförts (jfr 6 kap. 24 § första stycket 2 och 30 § tredje stycket miljöbalken). Aktuellt samrådsunderlag avser således att ligga till grund för ett sådant avgränsningssamråd som avses i 6 kap. 29-32 §§ miljöbalken.

2. ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

De planerade arbetenas omfattning och utformning samt förutsedd miljöpåverkan m.m. beskrivs översiktligt i avsnitt 5, 6, 9 och 10 nedan. I detta avsnitt redovisas övrig obligatorisk information. För utredningar och framställning av tillståndshandlingar svarar Structor Norr AB.

Eventuella frågor med anledning av underlaget kan ställas till:
Johan Nordbäck, johan.nordback@structor.se, tel 070–1916820

Synpunkter skickas senast **2023-02-10** till:
Emma Söderbäck, emma.soderback@structor.se

Verksamhetsutövare:	SCA Munksund AB Munksundsvägen 50, 941 87 Piteå Organisationsnummer: 556237–4859
Berörda fastigheter	Munksund 15:1 och allmänt vattenområde
Län	Norrbottnens län
Kommun	Piteå kommun
Kontaktperson, SCA Packaging Munksund AB	Magnus Cederlund, Teknikchef Telefon: 070-299 83 37 E-post: magnus.cederlund@sca.com

3. TIDIGARE PRÖVNING

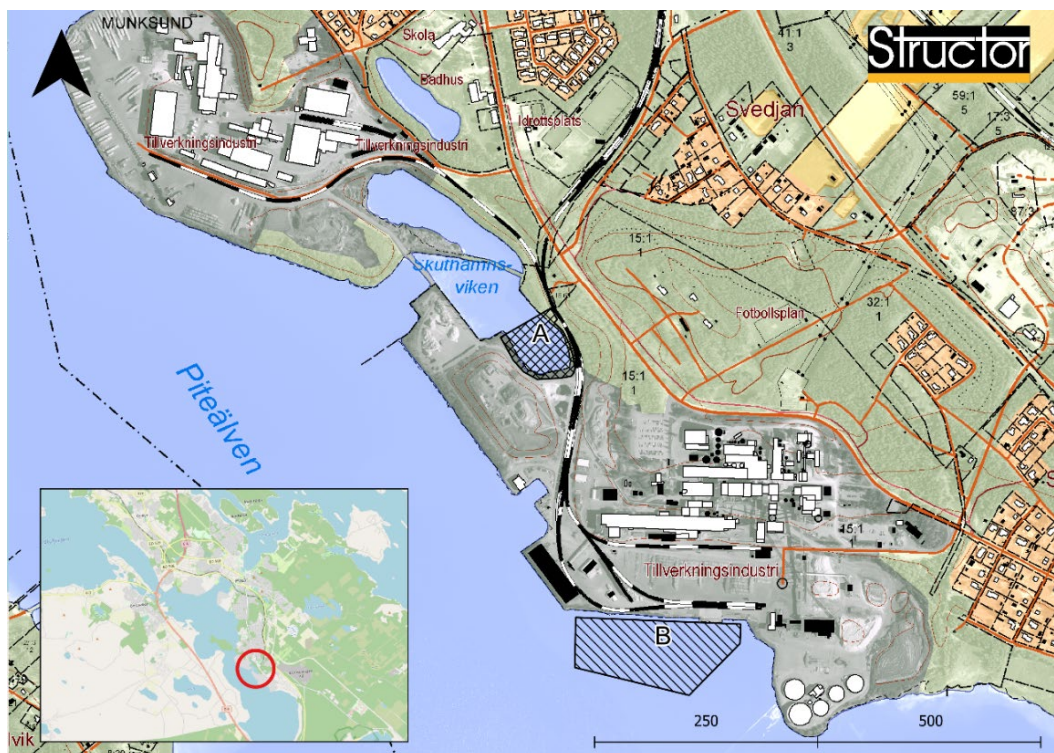
Dåvarande Miljödomstolen vid Umeå Tingsrätt lämnade tillstånd till invallningar och utfyllnad av Skuthamnsvikens inre del i dom 2001-04-12 i mål nr 43-00. Tillståndet omfattade utfyllnad med byggnadsavfall och schaktmassor. Eftersom bolaget inte hade slutfört den ansökta vattenverksamheten inom den meddelade arbetstiden ansökte SCA Timber AB om förlängning innan arbetstiden löpt ut. Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt lämnade i dom 2011-08-12 i mål nr M 672-11 medgivande till förlängning t.o.m. den 12 april 2021. Utfyllnadsarbetet färdigställdes inte helt under den tillståndsgivna arbetstiden.

SCA Timber AB gav i oktober 2012 in en ansökan om tillstånd till landbyggnad genom utfyllnad inom anlagda invallningsbankar och tillfällig lagring m.m. inom vattenområde vid Munksunds sågverk till Mark- och miljödomstolen. Ansökan kompletterades under målets handläggning enligt önskemål från Mark- och miljödomstolen. Ansökan kungjordes 26 juni 2013 och mark- och miljödomstolen höll sammanträde (muntlig förberedelse) den 27 februari 2014. Mark- och miljödomstolen avtog ansökan 2014-09-23, se mål nr M 2604-12.

4. LOKALISERING

4.1. Allmänt

Pappersbruket är beläget på en udde i Yttrefjärden där Piteälven möter havet och Bottenviken. Udden omges av vatten i väst och syd. Närmast österut möter skogsmark och mindre bebyggelse. Skuthamnsviken utgör bruksområdets nordvästra del inom fastigheten Munksund 15:1 och närmast norr om viken finns sågverket (SCA Wood AB). Området för muddring i Ytterfjärden utgör allmänt vatten. Se lokalisering i Figur 1 nedan. Landbyggnaden planeras inom den yttre (södra) delen av Skuthamnsviken som idag avgränsas med en invallning mot Yttrefjärden i Piteälven.

Figur 1. Lokalisering av industriområdet för SCA Munksund i förhållande till Skuthamnsviken och Yttrefjärden i Piteälven. Ungefärlig utbredning av planerad landbyggnad (A) och farledsområde (B) framgår av rasterade områden.

Området är sedan lång tid påverkat av industriverksamhet, någon ny mark tas inte i anspråk i och med den planerade utfyllnaden. Den ianspråktaga markens skyddsvärde anses som ringa då området idag utgörs av industriområde.

4.2. Planförhållanden

Munksund omfattas av Översiktsplan för Piteå 2030, antagen 19 december 2016 (Piteå kommun, 2016). I översiktsplanen är området utpekade som planerat och befintligt verksamhetsområde.

Gällande detaljplan för området fastställdes 1998-02-27 och vann lagakraft 1998-03-23 (Piteå kommun, 1998). I denna läggs Skuthamnsviken ut som industrimark för att etappvis fyllas igen och användas som kvarterersmark för industriverksamhet. I detaljplanen anges Skuthamnsvikens värde för landskapsbilden som ringa på grund av att den är starkt påverkad av både gammal och pågående industriverksamhet. Genomförandetiden för detaljplanen har gått ut (2013-03-23). Se detaljplanelagt område i förhållande till planerad landbyggnad i Figur 2 nedan. Den planerade verksamheten bedöms vara förenlig med gällande planer.

Figur 2. Gällande detaljplan för området. Gulmarkerat område utgör område för landbyggnad.

4.3. Lokalisering

Den planerade landbyggnaden anläggs i direkt anslutning till befintlig verksamhet då det råder brist på tillgängliga industriytor inom området. Inga alternativa lokaliseringar aktualiseras således. Att använda lämpliga massor lokalt, innebär en hushållning av naturresurser och en byggprocess med en mindre miljöpåverkan.

4.4. Piteälven

Skuthamnsviken är beläget ca 5 km uppströms Pitsund där Piteälven har sitt utlopp i Bottenviken. Piteälven rinner genom Inrefjärden och Yttrefjärden, där landbyggnaden planeras att utföras. Skyddsintressen i intilliggande vattenområden bevakas av Piteälvens vattenråd och Norra Bottenvikens kustvattenråd. Fiskeintressen i området bevakas av Pitholms och Hortlax byamän.

5. VERKSAMHETSBESKRIVNING

SCA driver två pappersbruk som tillverkar kraftliner. Skogen omvandlas till stark kraftliner som möter kundens specifika och höga krav på kvalitet, hållbarhet och prestanda. Munksunds pappersbruk är ett av dessa och tillverkar förpackningspapper med vitt eller brunt ytskikt för konsument- och transportförpackningar, till övervägande del baserad på färsk vedfiber. Pappersbruket sysselsätter idag ca 300 anställda och produktionen uppgår f.n. till över 400 000 ton liner per år.

Som angetts ovan under avsnitt 1 är bruksområdet i en expansiv fas där produktionsökning och behovet av en bättre logistikhantering medför ett behov av ytterligare verksamhetsytor på lämplig plats i anslutning till existerande verksamhetsområde. I och med att den tilltänkta kvartersmarken i Skuthamnsviken kommer att vara belägen mellan pappersbruket och intilliggande sågverk kommer ytan även skapa förutsättningar för en ökad integrering av de båda verksamheternas lagerytor och logistik vilket minskar transporter och miljöpåverkan.

Bolagets hamnverksamhet begränsas idag av både det fria vattendjupet och farledsområdets yta. En betydande andel av råvarutillförseln sker via hamnen och det är av stor vikt att det fria vattendjupet säkerställs genom muddring. Manöverutrymmet vid angöring är idag också för litet. Nyttjande av andra hamnar innebär ett ökat transportbehov på land vilket innebär ökade utsläpp.

6. PLANERADE ARBETEN

6.1. Förutsättningar

Tidigare tillstånd omfattade utfyllnad av norra vattenområdet innanför inre norra invallning med en tidigare uppskattad volym om ca 300 000 m³ massor, inklusive invallningar. En utfyllnad av inre Skuthamnsviken har fram till nyligen utförts i begränsad omfattning i enlighet med då gällande tillstånd. Planerad utfyllnad kommer dock att ske i det yttre, södra, vattenområdet eftersom det är där behovet av ytor bedöms vara som störst framgent.

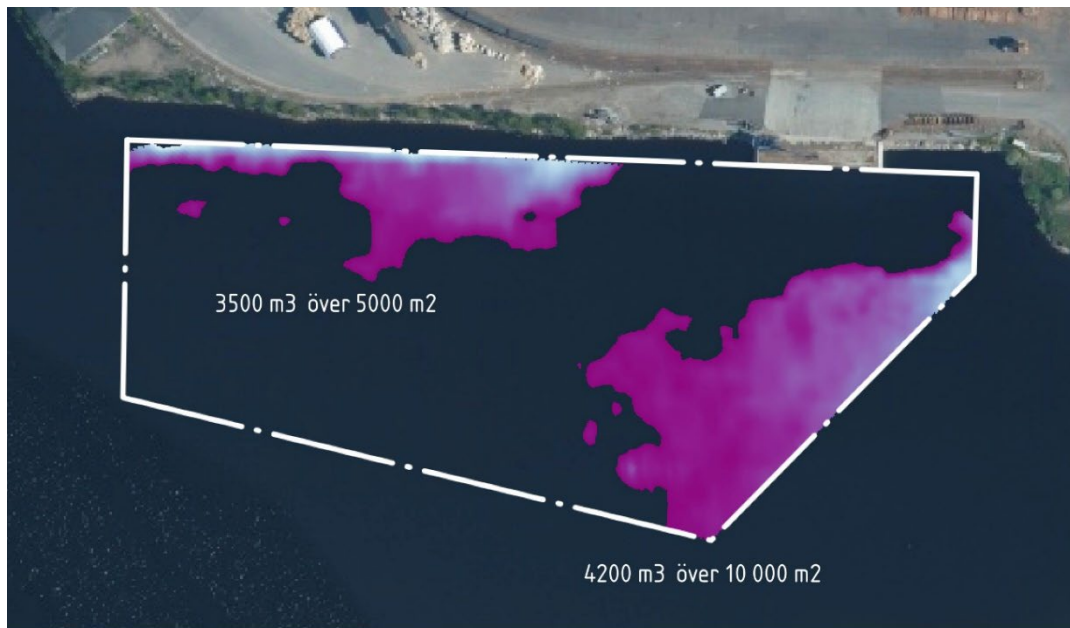
Bolaget har för avsikt att använda sig av samma tillvägagångssätt som tidigare men utfyllnaden kommer också utgöras av både lämpliga restprodukter (aska, grönlutsslam

m.m.) och muddrat material från fördjupningsmuddring i farledsområdet till Munksunds hamn i stället för att jungfruliga material tas i anspråk. Bolaget avser att också använda lämpliga restprodukter från SCA: s produktionsverksamhet som fyllnadsmassor.

Utöver en utförlig redovisning kring vilket material som planeras att användas för landbyggnaden kommer nyttjandet av dessa material att prövas ur ett transportperspektiv där avståndet till Skuthamnsviken ska vara miljömässigt fördelaktigt i jämförelse med alternativa destinationer. Den redan invallade viken ger förutsättningar för att på ett säkert sätt utföra landbyggnad utan att riskera att suspenderat material kommer i kontakt med Yttre fjärden. Se yttrevikens lokalisering i Figur 3 nedan.

Figur 3. Ungefärlig utbredning av planerad landbyggnad (A) och farledsområde (B) framgår av rasterade områden.

0.05m

2.5m

Figur 4. Muddringsvolym inom farledsområdet (B) för att uppnå 7 m fritt vattendjup.

Muddringens omfattning i yta och volym visas i Figur 4. För att uppnå det fria vattendjupet om 7 m behöver en volym om minst 8000 m³ avlägsnas inom en total yta om ca 15 000 m². Muddringsdjupet varierar från ca 0,5–2,5 m.

6.2. Genomförande

En utfyllnad av yttre Skuthamnsviken planeras att ske genom tippning av fyllnadsmaterial med lastfordon (lastbil/dumper) direkt i vatten från fyllningsfront alternativt intill fronten och därefter med försiktig utläggning med grävmaskin eller schaktblad.

Om nyttjandet av material från underhållsmuddring bedöms som lämpligt kan lossning av pråm eller flera alternativa metoder bli aktuella såsom omlastning till dumper med grävskopa, transportband och pumpning. Oavsett val av fyllningsmetod kommer erforderliga störningsbegränsande åtgärder att vidtas för att säkerställa kravuppfyllnad avseende eventuell miljöpåverkan av recipient.

Muddermassor från fördjupningsmuddringen av farleds- och hamnområdet bedöms uppgå till ca 8-10 000 m³. Samtliga massor från fördjupningsmuddringen bedöms kunna omhändertas inom området innanför invallningen.

För att fylla från befintlig botten till medelvattenståndet inom den i illustrationen anvisade ytan behövs ungefär 53 000 tfm³ (teoretisk fast volym), som ska spridas över en yta på 12 500 m². Fyllnadens mäktighet blir mellan tre och sex meter.

Ovan nämnda volym beaktar inte en eventuell utträngningseffekt som kan komma av att befintliga sediment belastas. Storleken av utträngningseffekten är svår att uppskatta innan ytterligare geotekniska undersökningar är gjorda, men är av storleksordningen mellan 5000 och 15 000 tfm³.

För att fylla från medelvattenståndet kring +0.00 (RH2000) till färdig mark behövs ytterligare 50 000 tfm³. Här förutsätts utfyllnad till omkringliggande slänkrön och vägnivåer, som ligger mellan +2.7 och +4.4 m (RH2000). Ytan blir ungefär 16 500 m².

Rent tekniskt består åtgärden i följande huvudmoment:

- 1) Farledsområdet (B) muddras med grävudderverk från vatten och eventuellt med grävmaskin från land. Muddermassor omdisponeras till landbyggnad i område (A) under medelvattenståndet.
- 2) Landbyggnad (A) fylls vidare med erforderligt fyllnadsmaterial enligt kap 7.3 nedan. Fyllnadsmaterial läggs upp till torrhet ovan medelvattenstånd. Överbyggnad upp till omgivande marknivå utgörs till största del av bergkrossmaterial.

Verksamheten bedrivs i enlighet med de skyddsföreskrifter/rutiner som omfattas av SCA:s verksamhetssystem enligt ISO 14001 och ISO 9001

6.3. Fyllnadsmaterial

Vilken typ av material som avses och dess lämplighet att användas för landbyggnadsändamål kommer utförligt att redogöras för i ansökan. Preliminär bedömer bolaget att muddermassor från muddringen av farledsområdet i yttrefjärden utanför Skuthamnsviken är lämpliga att omhändertas i bolagets planerade landbyggnad. Muddermassorna kommer att läggas i botten av landbyggnadsområdet. Ovan muddermassorna har SCA vidare avsikt att nyttiggöra restprodukter såsom aska, grönlutslam eller annat lämpligt material med likartade egenskaper från industriverksamheten samt använda överskottsmassor från markarbeten för utfyllnad och geoteknisk stabilisering av yttre Skuthamnsviken.

Behovet av massor som aska, grönlutslam, konventionella utfyllnadsmassor, eller annat lämpligt material inom området för senare landfyllnad innanför invallning bedöms utgöra ca 100 000 -120 000 tfm³ (teoretisk fast volym). I nuläget kända material avses att användas för utfyllnaden:

- Muddermassor från fördjupningsmuddring i farledsområdet (Yttrefjärden). Sulfidhaltiga muddermassor planeras att endast nyttjas för utfyllnad under nivån -1,5 m (RH 2000). På detta sätt säkerställs att sulfider bibehålls under vattenspegel och därmed inte riskerar att försura markmiljön.
- Aska från biobränsleeldning
- Grönlutslam (kalciumbaserad förbränningsrest från sodapannan med liknande egenskaper som aska)
- Överskottsmassor från markarbeten

- Externa konstruktionsmassor för överbyggnad (bergkross)

6.4. Återställning av arbetsområde

Inom verksamhetsområdet kommer muddringen att innebära ett ökat vattendjup efter åtgärd, vilket är syftet med åtgärden. Någon återfyllning kommer därför inte att utföras.

6.5. Tidplan

Landbyggnaden kommer att genomföras successivt under en tioårsperiod med start i samband med muddringen som planeras att utföras under isfri säsong (maj-november) år 2024. Förberedande arbeten på land kan komma att påbörjas under våren 2024. Behovet av logistikyor kan komma att styra tidsutdräkten. Arbetet under anläggningsskedet kommer framför allt att ske dagtid.

6.6. Alternativ utformning

Utformningen av landbyggnaden är förprojekterad utifrån SCA Munksunds behov av logistikyor i anslutning till verksamhetsområdet. Vissa mindre justeringar kan komma att ske i samband med detaljprojektering utifrån de synpunkter som kommer fram i genomsynpunkter på detta underlag. Det är inte aktuellt med några alternativa utformningar.

7. TIDIGARE UTFÖRDA UNDERSÖKNINGAR

7.1. Geoteknisk – geohydrologisk utredning, NAB, 1991

NAB utförde på uppdrag av SCA Nordliner en utredning för Skuthamnsviken i Munksund i syfte att utvärdera de geotekniska och geohydrologiska förhållandena för eventuell framtida industrideponi inom området. Undersökningen omfattade okulära observationer, flygbildstolkning, installation av grundvattenrör samt sondering i vattenområdet från is. Undersökningen visade att själva viken utgörs av från botten mycket lös dy som mot djupet övergår till siltiga och leriga siltiga sediment som blir fastare mot djupet. Underliggande sediment har en mycket stor mäktighet och mot djupet kan sedimenten vara växellagrade och bestå av slitiga till finsandiga sediment.

De uppmätta grundvattennivåerna ligger i princip i nivå eller något över medelvattenytan i fjärden och tyder på ett genomgående genomsläppligt material (grovt) mellan grundvattenrören och viken. (NAB, 1991)

7.2. Vattenprovtagning, Sweco, 2009

Under utfyllnaden av inre Skuthamnsviken utfördes vattenprovtagning av Sweco (Sweco, 2009). Provtagningen utfördes från båt med provtagning både innanför och utanför stödbankarna i skuthamnsviken. Proverna analyserades med avseende på metaller, PAH och PCB.

7.3. Sedimentprovtagning, SCA, 2012

Inom tidigare muddrad yta i viken utanför anläggningen lät SCA under år 2012 utföra en sedimentprovtagning i ett mindre område. Provtagning utfördes i fyra provpunkter. Proverna analyserades med avseende på metaller, PAH och PCB. Förhöjda halter av krom påträffades i samtliga punkter och arsenik och koppar i en provpunkt. Övriga undersökta metaller förekom i låga halter (SCA, 2012)

Uppmätta halter PAH:er för de flesta parametrar påträffades i låg till medelhög halt med undantag för halten antracen, fenantren och fluoranten och pyren som påträffades i höga till mycket höga halter i en provpunkt. PCB påträffades också över rapporteringsgränsen.

7.4. MIFO fas 1, Länsstyrelsen, 2012

Fastigheten Munksund 15:7 varit föremål för en inventering enligt MIFO fas 1. Detta på grund av att det där funnits verksamhet (Fartygsslip Skuthamn) som kan ha medfört förorening av mark, byggnader, grundvatten, ytvatten och/eller sediment. Området som inventerats har tilldelats riskklass 3, dvs. det bedöms utgöra en måttlig risk för människors hälsa och miljön (Länsstyrelsen, 2012)

7.5. Kartläggning och riskklassning av fiberbankar, SGU, 2016

I rapporten Kartläggning och riskklassning av fiberbankar (SGU, 2016) redovisar SGU resultatet av den inventering av fiberhaltiga sediment som SGU under åren 2015-2016 låtit utföra för att kartlägga påverkan på sediment av den pappers- och massaindustri som finns längs norrlandskusten. I denna inventering var 20 provpunkter placerade i Yttrefjärden utanför Munksunds pappersbruk. Prov analyserades från nivån 0-0,25 m under sedimentytan avseende på metaller, PAH, HCB, HCH, DDT, PCB och dioxiner. Klassificering av uppmätta halter i provet visade på en tydlig avvikelse från jämförvärde för koppar och zink samt stor avvikelse från jämförvärde för kadmium (SGU, 2016).

7.6. Sedimentprovtagning, Tyréns, 2019

Under 2019 utförde Tyréns AB har på uppdrag av SCA Munksund provtagning av sedimenten i viken söder om SCA:s industriområde (Tyréns, 2019). Undersökningen har omfattade provtagning av sediment i totalt fem provpunkter. Utvalda prover (6 st) analyserades med avseende på metaller, fenoler, PAH, lösningsmedel, växtskyddsmedel, PCB, pesticider och ftalater. Resultatet av analyserna visade att uppmätta halter av metaller var låga med undantag för halten krom, samt halten nickel i två av provpunkterna, som klassificerades som måttligt hög.

Uppmätta halter av PAH:er var medelhöga till mycket höga i de översta 1,4 m. Därefter visade analyserade parametrar på halter under analysmetodens rapporteringsgräns. Analys med avseende på TPH (total petroleum hydrocarbon) visade på rester av petroleumprodukter i lite olika fraktioner i alla analyserade prov. Övriga undersökta ämnen visade på halter under rapporteringsgräns.

Analys av järn och svavel har utförts för en enklare bedömning om försurningspotential hos de sulfidrika sedimenten i den sydöstra delen av undersökningsområdet. Uppmätta halter anger att sedimenten kan klassificeras som sulfidjord.

8. UTFÖRDA UNDERSÖKNINGAR INFÖR FRAMTAGANDET AV ANSÖKAN

Inför aktuell ansökan har kompletterande undersökningar avseende sedimentskiktens egenskaper både i Yttrefjärden inför muddring samt i Skuthamnsviken för landbyggnad utförts.

8.1. Sedimentprovtagning, Structor Norr, 2022

Structor utförde i oktober 2022 provtagning av sediment i både tilltänt muddringsområde i Yttrefjärden och i yttre delen av Skuthamnsviken (Structor, 2022). Proverna analyserades med avseende på metaller, PAH, alifater, aromater, PFAS, dioxiner/furaner och PCB.

Baserat på genomförd undersökning bedöms sedimenten inom muddringsområdet ur föroreningssynpunkt vara väl lämpade att använda för att bygga ny industrimark. Detta då halterna i samtliga provpunkter i hamnområdet ligger under riktvärdet för känslig markanvändning (enligt Naturvårdsverkets definition) för de analyserade parametrarna med undantag för alifater >C16-C35 som ligger under riktvärden för mindre känslig markanvändning. Undersökningarna tyder dock på att förekomst av sulfidhaltiga sediment inom området. Sulfidhaltigt material kan bli ett problem om det exponeras för syre då järnsulfid oxideras och svavelsyra kan bildas. Så länge anaeroba (syrefria) förhållanden råder på grund av att sedimenten är vattenmättade, är de stabila med ett neutralt pH.

Resultatet från Skuthamnsviken visar på att sedimenten i den sydöstra delen har förhöjda halter arsenik, PAH H och PAH M. I övrigt visar proverna på låga till medelhöga halter av metaller. Det föreligger således ingen risk för att betydande föroreningar byggs in i konstruktionen.

8.2. Sjömätning, Structor Norr, 2022

I samband med sedimentprovtagningen utförde Structor en sjömätning i både yttre Skuthamnsviken och i tilltänt muddringsområde i Yttrefjärden. Det gjordes också en hinderkartering med sidescan-ekolod. Resultaten från sjömätning ska ligga till underlag för vidare projektering av muddring och landbyggnad.

8.3. Lokalisering av grundvattenflöde, Structor Norr, 2022

Det finns initiala uppgifter om ett grundvattenutflöde från Pitholmsheden till Skuthamnsviken. Structor utförde även temperaturmätningar i Skuthamnsviken för att lokalisera eventuellt utflöde. Resultatet kommer att redovisas i ett separat PM hydrogeologi som kommer bifogas tillståndhandlingarna.

9. MILJÖNS KÄNSLIGHET OCH FÖRUTSEDD MILJÖPÅVERKAN

9.1. Vattenområde

Landbyggnaden innebär att en landyta om ca 16 500 m² kommer att tillskapas och motsvarande vattenområde kommer att fyllas igen. Den färdiga landytan kommer att hårdgöras och förses med system för att ta hand om dagvatten med mera i likhet med anslutande områden. Anläggningarna kommer att detaljprojekteras i ett senare skede. Det kommer att hanteras i samråd med tillsynsmyndigheten. Landbyggnaden medför permanenta ändringar i landskapsbilden.

Muddringen syftar till att tillskapa ett fritt vattendjup om ca 7 meter inom ett avgränsat sjöfartsområde. De muddermassor som uppstår bedöms bestå främst av lera och silt, vilket är användbara kvaliteter för utfyllnad av landområdet. Muddermassorna bedöms därför kunna återanvändas inom landbyggnadsprojektet.

9.2. Naturmiljö

Planerad verksamhet medför att ett strandområde fylls igen. Skuthamnsviken är inte känd såsom ett attraktivt område för fåglar. Den sedan tidigare avskärmade viken har steniga stränder och förhållandevis stort vattendjup vilket minskar attraktiviteten för sjöfågel. Landlevande djur ses sällan vid viken då den avgränsas genom barriärer för djur i form av väg och järnväg samt inhägnat fabriks- och sågverksområde.

SCA innehar genom avtal med Pitholms byamän fiskerätten på Pitholmssidan av Yttrefjärden inklusive Skuthamnsviken. Invallningar och skibord utgör vandringshinder för fisk in i viken och något fiske förekommer därför inte.

Provfisken har utförts vid tidigare undersökningar av recipientförhållanden i samband med tillståndsprövning för SCA Packaging Munksund. Förekomst av främst mört och abborre har då påvisats.

Naturreseptat Sandängesstranden ligger ca 3 km sydost om muddringsområdet och 4 km sydost om planerad landbyggnad (Naturvårdsverket, 2022).

9.3. Kulturmiljö och landskapsbild

Strax nordost om järnvägen i anslutning till inre skuthamnsviken finns uppgifter på ett varv/slip från år 1855 (L2022:5149). I strandkanten i den yttre Skuthamnsviken finns uppgifter på en lastageplats från år 1855 (L2022:5152). I yttrefjärden i anslutning till den område som ska muddras finns uppgifter på en Vrakplats (L2022:5147). Ingen av lämningarna är bekräftade i fält (Riksantikvarieämbetet, 2022).

9.4. Friluftsliv

Munksund är en del av Norrbottens skärgård är av riksintresse för det rörliga friluftslivet (Naturvårdsverket, 2022) och ligger intill Pitholmsheden med Pitsund och Pite havssbad i sydost som har ett stort värde för friluftslivet. Åtgärderna kommer dock att utföras inom detaljplanelagt område för industriverksamhet och kommer således inte påverka det rörliga friluftslivet.

9.5. Ytvatten

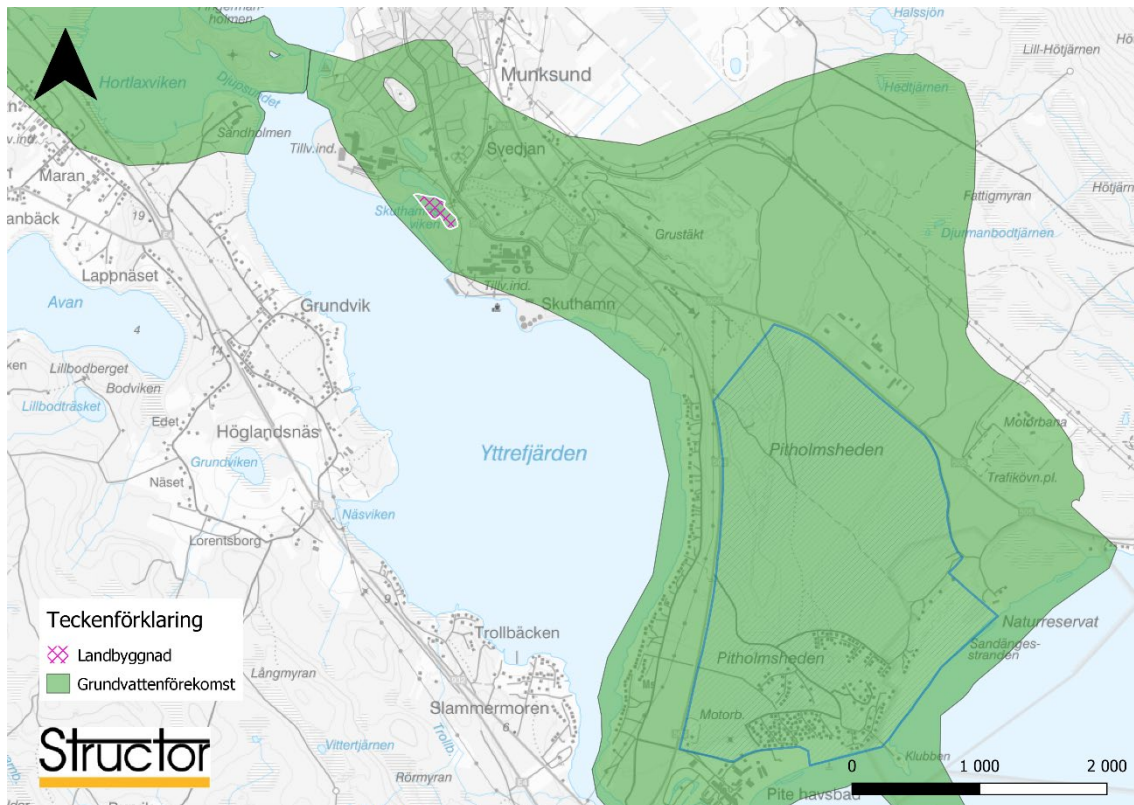
Vid användandet av muddermassor som fyllnadsmaterial kan sulfidhaltig silt och lera komma att hanteras. För dessa massor föreligger en risk att de bidrar till försurning av vatten om de exponeras för syre och omblandning/lagring i luft under längre tid. En sådan försurningseffekt kommer att motverkas genom att användningen begränsas till fyllnadsdjup under vattenspegel. En skyddsnivå som ligger väl under lägsta lågvatten medför att sulfidjordarna därmed bibehålls i syrefri miljö under ett mycket långt tidsperspektiv.

För att minska risken för negativa effekter på den akvatiska miljön i Yttrefjärden kommer skyddsåtgärder att vidtas i muddringsområdena och i anslutning till landbyggnaden. Exempel på sådana kan vara användandet av grumlingskydd, t.ex. geotextilskärmar eller liknande vilka fungerar som flexibla barriärer mellan arbetsområdet och övrigt vattenområde för att hindra partikelspridning.

Ett kontrollprogram kommer att upprättas för att övervaka eventuella effekter av muddring och landbyggnad på recipienten. Skyddsåtgärder och kontrollprogram kommer att detaljprojekteras under framställningen av teknisk beskrivning och miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

9.6. Grundvatten

Sydost om Munksund finns isälvsavlagringen Pitholmsheden som utgör ett vattenskyddsområde. Grundvattentillgången i isälvsavlagringen bedöms vara mycket stor och vattenkvaliteten är god. Idag finns en reservvattentäkt i området, vars brunnar är dimensionerade för att ta ut en liten del av Piteås vattenbehov. Vattenuttaget är väldigt litet relativt den bedömda tillgången. Vattenresursens sårbarhet är hög, med sandigt material i markytan. De främsta föroreningsriskerna för vattenresursen bedöms utgöras av bebyggelse och vägar. Enskilda avlopp förekommer. Det finns områden med förorenad mark i resursens norra del (Länsstyrelsen Norrbotten, 2013).

Figur 5. Grundvattenförekomsten och vattenskyddsområdet vid Pitholmsheden. Vattenskyddsområdet är blått område.

9.7. Buller

Buller från verksamheten genereras av arbetsmaskiner och transportfordon. Bullret kommer att ske i anslutning till befintlig verksamhet och såldes inte skilja sig nämnvärt från nuläget och bedöms således inte störa närboende.

Vid muddring kan buller fortplantas under vattenytan vilket avger ett undervattensljud som kan påverka framför allt fisk. Ljudet är tillfälligt under anläggningstiden och bedöms inte ge några skadliga effekter. Planerad verksamhet bedöms sammanfattningsvis inte orsaka bullerstörningar som inverkar negativt på människors hälsa eller miljön.

Buller från verksamheten kommer inriktningsvis begränsas i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser som vid fasad utomhus är 60 dBA under dagtid för bostäder och vårdlokaler samt 70 dBA för kontorslokaler (Naturvårdsverket, 2005).

Som försiktighetsåtgärd kommer all tyngre transport inom området att ske under dagtid (07–18) och under vardagar (måndag-fredag) för att undvika störning för omkringliggande bostäder och verksamheter. Buller från maskinell utrustning ska även så långt som möjligt minimeras.

9.8. Transporter och utsläpp till luft

Under entreprenadarbetet kommer utsläpp till luft från mudderverk och hjälpmaskiner att ske. Mudderverk och fordon ska vara utrustade med lagenlig avgasrening. Mot denna bakgrund bedöms luftutsläppen ha begränsats till en omfattning som endast medför små miljökonsekvenser.

Risken för att damning ska uppstå från hanteringen av muddermassorna bedöms som liten då det är blöta massor som hanteras. Damning kan dock uppkomma från arbetsmaskiner och transporter i anslutning till arbetsområdet. Vid behov kommer skyddsåtgärder som t.ex. bevattning av vägar att genomföras.

Behovet av externa transporter uppstår endast vid leverans av bergkrossmaterial för den slutliga överbyggnaden. Detta arbete kommer att ske successivt under hela verksamhetstiden. Intensiteten bedöms inte öka i någon större omfattning i förhållande till verksamhetens transporter idag.

9.9. Yttre händelser

Vid Norrlandskusten är landhöjningen fortfarande större än stigningen av havsnivån. Landhöjningen i Piteå kommun är 0,928 cm/år enligt SMHI (2022).

10. MILJÖKVALITETSNORMER

Vid tillståndsgivning enligt miljöbalken ska säkerställas att tillståndet inte medverkar till att några miljökvalitetsnormer överskrids.

I dag finns det miljökvalitetsnormer för:

- olika parametrar i vattenförekomster
- olika föroreningar i utomhusluften
- omgivningsbuller
- olika ämnen och kemiska föreningar m.m. i fisk- och musselvatten

Av nedan framgår de miljökvalitetsnormer som är aktuella för Munksund.

10.1. Ytvatten

10.1.1. Yttre fjärden

Yttre fjärdens ekologiska status har klassificerats som god. Bedömningen baseras på sammanvägning av mätdatadata för särskilt förorenande ämnen, växtplankton (klorofyll a), siktdjup, syreförhållanden och näringsstatus och modellerad kusthydromorfologi. Hydromorfologiska parametrar tyder på måttlig eller lägre status vilket ger en låg

tillförlitlighet i bedömningen av ekologisk status. Vattenförekomsten bedöms vara i risk med anledning av den påverkade hydromorfologin.

Den kemiska statusen är klassificerad som ej god men med förlängd tidsfrist för att uppnå miljö kvalitetsnorm (MKN) god ekologisk status till år. Vattenförekomsten uppnår inte kraven för en god kemisk status då gränsvärdet för dioxin och antracen överskrids. Vattenförekomstens återhämtning tar lång tid och saneringsåtgärder bör sättas in så snart som möjligt för att nå målet om en god kemisk status till 2027. Undantag från kvalitetskraven har dock meddelats i fråga om bromerad difenyleter och kvicksilver (VISS, 2022).

10.1.2. Piteälven

Piteälven ekologiska status har klassificerats som måttlig med förlängd tidsfrist för att uppnå miljö kvalitetsnorm (MKN) god ekologisk status till år 2027. Den ekologiska statusen samt tidsfristen hänger samman med av människan skapade morfologiska förändringar. För att vattenförekomsten ska nå god ekologisk status krävs åtgärder.

Den kemiska statusen är klassificerad som ej god men med MKN god kemisk status. Undantag från kvalitetskraven har dock meddelats i fråga om bromerad difenyleter och kvicksilver. (VISS, 2022).

Verksamhetens påverkan på möjligheterna att uppnå och följa MKN för Yttre fjärden och Piteälven kommer att utredas närmare inom ramen för kommande MKB.

10.2. Grundvatten

Närmaste klassificerade grundvattenförekomst med miljö kvalitetsnormer är vattenskyddsområdet Pitholmsheden vars läge i förhållande till arbetsområdet ses i Figur 5 ovan. Pitholmsheden både kemiska och kvantitativa status har klassificerats som god med MKN god kemisk status.

Inom vattenförekomstens tillrinningsområde har tre påverkankällor med avseende på miljögifter identifierats; Munksunds Sågverk (SCA Timber AB), Haraholmens Piteå MS Motorstadion samt halkbana. Inom vattenförekomstens tillrinningsområde har också brandbekämpning med mer än 100 L brandskum genomförts. (VISS, 2022).

Verksamhetens påverkan på möjligheterna att uppnå och följa MKN för Pitholmshedes kommer att utredas närmare inom ramen för kommande MKB.

10.3. Luft

I luftkvalitetsförordningen (2010:477) anges de miljö kvalitetsnormer som gäller i Sverige, bland annat vad avser tillåtna halter av kväveoxider och partiklar. Normerna syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav som ställs genom vårt medlemskap i EU. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som ska följas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Normerna baseras huvudsakligen på krav i EU-direktiv. Utsläppen till luft från den

planerade landbyggnaden kommer framför allt utgöras av avgaser från fordon och bedöms inte medföra att någon miljökvalitetsnorm kommer att överskridas.

11. INFORMATION

Information kommer att delges under åtgärdens genomförande bl.a. genom informationsblad som publiceras på SCA hemsida och på anslagstavla inom fastigheten Munksund 15:1.

12. SAMMANFATTNING

SCA konstaterar sammanfattningsvis

- att om inget görs (nollalternativet) och ingen vidare landbyggnad sker, innebär att Munksunds pappersbruk och sågverk inte kan expandera och effektivisera verksamheten på platsen enligt plan. Trafikbelastningen på det allmänna vägnätet kan komma att öka med ökad produktion om nya lager- och transporttytor inte kan anläggas inom området.
- att nuvarande vattendjup inom farledsområdet till Munksunds hamn utgör ett hinder för angöring med de fartyg som förväntas trafikera hamnen. Manöverutrymmet vid angöring är också trångt och utgör därmed en säkerhetsrisk för sjöfarten.
- att miljöpåverkan vid landbyggnad och mudderverksamhet kan uppkomma på flera sätt, främsta risken är dock spridning av förorenade partiklar med tillhörande grumling i samband med muddringsverksamheten. De närmare konsekvenserna för Yttrefjärden i Piteälven kommer att utredas vidare i det fortsatta arbetet med MKB:n. Inga utpekade natur- eller kulturmiljöintressen påverkas på land av den planerade verksamheten. Friluftslivet förblir opåverkat under åtgärden. Planerade metodval innebär minsta möjliga påverkan med avseende på lukt och buller. Verksamheten bedöms inte påverka förutsättningarna att uppnå och följa MKN.

13. FÖRSLAG TILL INNEHÅLLSFÖRTECKNING I MKB

1 Inledning

1.1 Administrativa uppgifter

1.2 Uppdraget

1.3 Bakgrund till ansökan

1.4 Samråd och betydande miljöpåverkan

2 Metod för miljökonsekvensbeskrivning

2.1 Avgränsning

2.2 Bedömningsgrunder

3 De ansökta verksamheterna

4 Övergripande områdesbeskrivning

4.1 Översiktsplan/Detaljplan

5 Alternativ

5.1 Motiv till vald lokalisering

5.2 Alternativ utformning

5.3 Nollalternativ

6 Underlag för bedömning

6.1 Miljömål

6.2 Miljöprogram för Piteå kommun

6.3 Miljökvalitetsnormer

7 Konsekvensbedömning

7.1 Berört vattenområde

7.2 Naturmiljö

7.3 Kulturmiljö och landskapsbild

7.5 Ytvatten och grundvatten

7.9 Buller

7.10 Transporter och utsläpp till luft

7.11 Yttre händelser

8 Hållbar utveckling

9 Samlad bedömning

10 Litteraturförteckning/referenser

11 Redovisning av medlemmarnas sakkunskap

14. REFERENSER

Länsstyrelsen Norrbotten, 2012. MIFO fas I –Fartygsslip Skuthamn. 2012-10-13

Länsstyrelsen Norrbotten, 2013. Regional vattenförsörjningsplan för Norrbottens län. Rapportserie nr 6/2013. Länsstyrelsen i samarbete med Vatten & Miljöbyrån

NAB, 1991. Geoteknisk - geohydrologisk utredning, SCA skuthamnsviken Munksund, daterad 1991-02-15

Naturvårdsverket, 2005. Allmänna råd om buller från byggplatser - 2 kap. och 26 kap. 19 § miljöbalken.

Naturvårdsverket, 2022. Kartverktyget skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>.

Riksantikvarieämbetet, 2022. Kartverktyg fornsök <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/>

SGU, 2016. Kartläggning och riskklassning av fiberbankar i Norrland. Rapport 2016:21.

SMHI, 2022. Framtida medelvattenstånd.

<https://www.smhi.se/klimat/stigande-havsnivaer/framtida-medelvattenstand-1.165493>
(hämtad 2022-11-15)

Sweco, 2009. Resultat vattenprotagning - Munksunds sågverk, Skuthamnsviken, SCA Timber AB. 2009-05-13

Structor, 2022. PM - Sediment och bottenkartering. 2022-11-22

Piteå kommun, 1998. Detaljplan för Munksund SCA, industriområde mm sågverket. Antogs 1998-02-27. Laga kraft: 1998-03-23. Genomförande start: 1998-03-24. Genomförande slut: 2013-03-23.

Piteå kommun, 2016. Översiktsplan 2030 för Piteå. Antogs 19 december 2016.

Tyréns, 2019. Rapport – Provtagnings av sediment SCA Munksund. 2019-06-05

Vatteninformationssystem Sverige, 2022. Kartverktyget VISS
<http://viss.lansstyrelsen.se/>